

1. Barn vill berätta om sina upplevelser och skickar ofta upp så kallade testballonger för att se vad man kan prata om och vem som vill lyssna. Ofta upplever de dock att vuxna inte vill prata om t.ex. föräldrars missbruk.
 - Hur kan vi skapa en sådan miljö i förskolan att barn kan berätta om sina upplevelser?
 - Hur kan du själv vara en vuxen som frågar, lyssnar och agerar i de sammanhang där du möter barn?
 - Har du själv ställt en fråga till ett barn om hur hen har det hemma? Hur kändes det att ställa frågan?
2. Vuxnas missbruk påverkar barn på många sätt. Bland annat kan det leda till oro och rädsla, koncentrationssvårigheter, försummelse och konflikter.
 - Har du reflekterat över hur du i ett barns beteende och känslomässiga uttryck i förskolan kan ana att det lever i en påfrestande familjesituation, kanske till följd av missbruksproblem?
 - Vad kan försummelse innebära, och hur upptäcker man det?
3. Hos små barn som inte har ett så utvecklat språk sätter sig ofta mycket i kroppen och tar sig fysiska uttryck.
 - Vilka signaler kan vi uppmärksamma?
4. Handlingsplaner är ett viktigt verktyg för att upptäcka och stötta barn som har det jobbigt hemma. Likaså att all förskolepersonal har kunskap om barn i familjer med missbruk.
 - Hur ser det ut på din förskola, har personalen kännedom om dessa frågor? Kan du annars bidra till att fler får möjlighet till fortbildning?
 - Har ni handlingsplaner för hur ni ska agera i olika situationer? Hur kan du annars bidra till att initiera ett arbete för framtagande av sådana?
5. Många förskoleverksamheter har tillgång till någon form av resursteam. Förutom ett gott samarbete med dem är det också viktigt med samarbete med socialtjänsten.
 - Känner du till hur socialtjänsten jobbar och vilket stöd de kan ge? Vet du annars hur du kan ta reda på det?
6. Att ha högläsning ur böcker som tar upp svåra frågor, bland annat missbruk, är ett bra sätt att visa att det går att prata om svåra saker.
 - Har du andra tips på faktaböcker eller skönlitterära böcker inom ämnet barn i familjer med missbruk än de som nämndes i föreläsningen? Dela med er till varandra. (Fler tips kan du hitta till exempel i skriften När en förälder dricker för mycket som finns på www.junis.se/material)

7. Om man är orolig för att ett barn far illa måste man anmäla det till socialtjänsten.
 - Har ni tydliga rutiner på din förskola för hur man ska göra vid oro för ett barn?
 - Har du gjort en orosanmälan någon gång? Hur var det?
 - Om inte, känner du dig trygg med hur du ska göra om det blir aktuellt? Vad skulle annars behövas för att du ska göra det?

8. Hur kan vi ge sådant stöd till barnet att det får en god tillvaro i förskolan/skolan och kan engagera sig i lek och lärande?